യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 68

വിദ്യാധര്യുവാച .
തതഃ പ്രാചീനമഭ്യാസം ബോധധാരണയാമലേ .
കുർവഃ പ്രകടതാം തേന ജഗദേഷ്യതി ശൈലഗമ് .. 1
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യുക്തിയുക്തേ തയേത്യുക്തേ വിദ്യാധര്യാ ധരോരസി .
ബദ്ധപദ്മാസനോ്ഽഥാഹം സമാധാബുദിതോ്ഽഭവമ് .. 2
സർവാർഥഭാവനാത്യാഗേ ചിന്മാത്രൈകാന്തഭാവിതഃ .
അത്യജം തമഹം പൂർവകഥാർഥകലനാമലമ് .. 3
അഥ ചിദ്വ്യോമതാം പ്രാപ്തഃ പരാം ദൃഷ്ടിമഹം ഗതഃ .
ശരത്സമയസംപ്രാപ്തൗ വ്യോമ നിർമലതാമിവ . . 4
തതഃ സത്യാവധാനൈകഘനാഭ്യാസേന ദേഹകേ .
മമാധിഭൗതികഭ്രാന്തിർന്നൂനമസ്തമുപാഗതാ . . 5
ഉദയാസ്തമയോന്മുക്താ സതതോദയമപ്യപി .
മഹാചിദ്വ്യോമതാസ്വച്ഛാ പ്രോദിതേവ തദാഭവത് .. 6
അഥ പശ്യാമ്യഹം യാവത്സ്വസ്യൈവാമലതേജസാ .
വസ്തുതസ്തു ന ചാകാശം നോപലഃ പരമേവ തത് . . 7
പരമാർഥഘനം സ്വച്ഛം തത്തഥാ ഭാതി താദൃശമ് .
തഥാഭാവനയാ ഹ്യാത്മാ മദീയോ ദൃഷ്ടവാംസ്തഥാ .. 8
യഥാ സ്വപ്നേ സുമഹതീ ദൃഷ്ടാ ഗേഹഗതാ ശിലാ .
വ്യോമൈവ കേവലം തദ്വത്സുശുദ്ധം ചിന്നഭഃശിലാ .. 9
സ്വയം സ്വപ്നാന്വിതോ്ഽന്യസ്യ സ്വപ്നപുംസ്ത്വം ഗതോ നരഃ .
സ്വപ്നേ്ഽജ്ഞാനപ്രബുദ്ധസ്യ യാദൃക്താദൃക്സ്വരൂപതഃ ..6.2.68.10
സ്വപ്നസ്ഥാനാം ശിരശ്ഛിന്നം യേഷാം തേ സംസൃതൗ സ്ഥിതാഃ .
കാലേന ജ്ഞാനലാഭേന വിനാ കുർവന്തു കിം കില .. 11
യോധഃ കാലേന ഭവതി മഹാമോഹവതാമപി .
യസ്മാന്ന കിംചനാപ്യസ്തി ബ്രഹ്മതത്ത്വാദൃതേ്ഽക്ഷയമ് .. 12
അതസ്തച്ചിദ്ഘനം സ്വച്ഛം ബ്രഹ്മാകാശം ശിലാകൃതി .
ദൃഷ്ടം മയാ തഥാ തത്ര ന തു പൃഥ്വ്യാദി സത്ക്വചിത് .. 13
ഭൂതാനാമാദിസർഗേ യച്ഛുദ്ധം യത്പാരമാർഥികമ് .
വപുസ്തദേവ ഹ്യേതേഷാം ധ്യാനലഭ്യമവസ്ഥിതമ് .. 14
ബ്രാഹ്മം വപുർഹി ഭൂതാനാമാത്മീയം യത്പുരാതനമ് .
തദേവാദ്യ മനോരാജ്യം സംകല്പ ഇതി കഥ്യതേ .. 15
സത്താതിവാഹികോ ദേഹസ്തത്പരം പരമാർഥതഃ .
പ്രത്യക്ഷം പരമം യത്തത്തദാദ്യം കചനം ചിതഃ .. 16
ഉദ്യത്പ്രഥമമധ്യക്ഷം ജീവസ്യ പ്രഥമം വപുഃ .
മനഃ പ്രത്യക്ഷമിത്യുക്തം തത്തേനാദ്യൈവ ദുർധിയാ .. 17

യോഗിപ്രത്യക്ഷമിത്യുക്തം മനഃപ്രത്യക്ഷമിത്യപി .
തത്സ്വമേവ ചിതോ രൂപം ഗതമേവാന്യതാം മുധാ .. 18
ഇദമദ്യതനം നാമ പ്രത്യക്ഷമസദുത്ഥിതമ് .
അസത്പ്രത്യക്ഷമേവേതി വിദ്ധി പ്രത്യക്ഷമങ്ഗ തത് .. 19
അഹോ നു ചിത്രാ മായേയം പ്രാക്പ്രത്യക്ഷേ പരോക്ഷതാ .
നിർണീതാസ്മിംസ്ത്വനധ്യക്ഷേ പ്രത്യക്ഷകലനാഗതാ .. 6.2.68.20
ആതിവാഹികദേഹത്വം പ്രത്യക്ഷം പ്രഥമോദിതമ് .
സത്യം സർവഗതം വിദ്ധി മായൈവ ത്വാധിഭൗതികമ് . 21
അനുഭൂതാപി നാസ്ത്യേവ ഹേമ്നഃ കടകതാ യഥാ .
തഥാതിവാഹികസ്യാധിഭൗതികത്വം ന വിദ്യതേ .. 22
ഭ്രമമഭ്രമതാം യാതമഭ്രമം ഭ്രമതാം ഗതമ് .
വേത്തി ജീവോ വിചാരേണ വിനാഹോ നു വിമൂഢതാ .. 23
ആധിഭൗതികദേഹോ ഽയം വിചാരേണ ന ലഭ്യതേ .
ആതിവാഹികദേഹസ്തു കില ലോകദ്വയേ ഽക്ഷയഃ .. 24
ആധിഭൗതികചിദ്രൂഢാ ഹ്യാതിവാഹികദേഹകേ .
മരൗ മരീചികാസ്വേവ യഥാ മിഥ്യൈവ വാരിധീഃ .. 25
ജാതാധിഭൗതികീ സംവിദാതിവാഹികചിത്ക്രമേ .
ദേഹദൃഷ്ടിവശാത്പ്രൗഢാ സ്ഥാണൗ പുരുഷധീരിവ .. 26
ശുക്തൗ രജതതാ താപേ ജലതേന്ദൗ യഥാ ദ്വിതാ .
ആധിഭൗതികതാ തദ്വന്മായയൈവാതിവാഹികേ .. 27
യദസത്തത്കൃതം സത്യം യത്സത്യം തദസത്കതമ് .
അഹോ നു മോഹമാഹാത്മ്യം ജീവസ്യാസ്യാവിചാരജമ് .. 28
യോഗിപ്രത്യക്ഷമേവാസ്തി കിംചിദസ്തി തു മാനസമ് .
യസ്മാല്ലോകദ്വയാചാരസ്താഭ്യാമേവ പ്രസിധ്യതി .. 29
ആദ്യം പ്രത്യക്ഷമുത്സൃജ്യ യഃ സത്യേ ഽസ്മിൻകൃതസ്ഥിതിഃ .
പ്രത്യക്ഷേ മൃഗതൃഷ്ണാമ്ബു പീത്വാ സ സുഖമാസ്ഥിതഃ .. 6.2.68.30
യത്സുഖം ദുഃഖമേവാഹുഃ ക്ഷണനാശാനുഭൂതിഭിഃ .
അകൃത്രിമമനാദ്യന്തം യത്സുഖം തത്സുഖം വിദുഃ .. 31
പ്രത്യക്ഷേണൈവമധ്യക്ഷം പ്രത്യക്ഷം പ്രവിചാര്യതാമ് .
യദാദ്യം തത്സദധ്യക്ഷം തത്പ്രത്യക്ഷേണ ദൃശ്യതാമ് .. 32
ലോകത്രയാനുഭവദം ത്യക്ത്വാ പ്രത്യക്ഷമൈഹികമ് .
മായാത്മകം യോ ഗൃഹ്ണാതി നാസ്തി മൂഢതമസ്തതഃ .. 33
ആതിവാഹികമേവൈഷാം ഭൂതാനാം വിദ്യതേ വപുഃ .
അത്രാധിഭൗതികവ്യാപ്തിരസത്യൈവ പിശാചികാ .. 34
അജാതസംകല്പമയം പ്രത്യക്ഷം സത്കഥം ഭവേത് .
സ്വയമേവ ന യത്സത്യം തത്സ്യാത്കാര്യകരം കഥമ് .. 35
യത്ര പ്രത്യക്ഷമേവാസദന്യത്കിം തത്ര സദ്ഭവേത് .
ക്വ തത്സത്യം ഭവേദ്വസ്തു യദസിദ്ധേന സാധ്യതേ .. 36
പ്രത്യക്ഷ ഏവ ഭാവത്വേ നഷ്ടേ ക്വേവാനുമാദയഃ.
ഉഹ്യന്തേ വാരണാ യത്ര തത്രോർണായുഷു കാ കഥാ .. 37

അതഃ പ്രമാണസംസിദ്ധം ദൃശ്യം നാസ്ത്യേവ കുത്രചിത് .
അനന്യദിദമസ്തീവ തത്തദ്ബ്രഹ്മഘനം ഘനമ് .. 38
സ്വപ്നേ ദ്രഷ്ടുഃ ഖമേവാദ്രിർഗൃഹേ നാന്യസ്യ വൈ യഥാ .
തഥാ തദ്ഭാവനവതോരാവയോഃ സാ ശിലൈവ ചിത് .. 39
അയം ശൈല ഇദം വ്യോമ ജഗദേതദിദം ത്വഹമ് .
ഇതി ചിന്മയ ആത്മാന്തഃ ഖം ചമത്കുരുതേ സ്വയമ് .. 6.2.68.40
പശ്യത്യേതത്പ്രബുദ്ധാത്മാ നാപ്രബുദ്ധഃ കദാചന .
ശ്രോതുഃ കഥാർഥസംവിത്തിർനാശ്രോതുർഭവതി ക്വചിത് .. 41
അപ്രബുദ്ധമിതി ഭ്രാന്തിരേവേയം സത്യതാം ഗതാ .
ക്ഷീബസ്യ സുസ്ഥിരാ ഏവ നൃത്യന്തി തരുപർവതാഃ .. 42
സർവത്രാപ്രതിഹതമേകരൂപബോധം
പ്രത്യക്ഷം ശിവമനുബുധ്യ ചിത്സ്വരൂപമ് .
പ്രത്യക്ഷാന്തരമിഹ പേലവം ശ്രയന്തേ
യേ മൂഢാസ്ത്വണതനുഭിഃ ശൈലൈരലം തൈഃ .. 43

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പ്രമാണാ-പ്രതി-സി+ദ്ധ്യാ ദൃശ്യാനുപ-പത്തി-വർണനം നാമാഷ്ട-ഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ..68..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
18.12.2023